

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

י"ב תמוז, ה'תשל"א

חלק ד – י"ל לשי"פ פינחס, מבה"ח מנחם-אב, ה'תשע"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה (ופרצת)

שנת הקהל

מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"י עוסק בצ"צ וכו'

הרב ר' שמחה ירחמיאל ז"ל

ב"ר מרדכי שכנא ז"ל

צירקינד

שליח כ"ק אדמו"ר זי"ע בטוניס וקנדה

למעלה מיובל שנה

נלבי"ע ליל ש"ק פי פינחס, כ"ד תמוז, ה'תשע"ה

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתו

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

שבמילא מובן שבקו אחד, היינו בקו הצדקה, אין יוצאים ידי חובת שני הקוים האחרים, הקו דתורה והקו דעבודה.

ב

בי"ה. ט' כסלו תשי"ד
ברוקלין

הווי"ח אי"א נו"נ מו"מ באמונה
מוה"ר חיים שי
ומוה"ר נחום שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מבי פי ויצא עם הפי"נ המוסגר בו אשר אקראהו בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע ובודאי יעורר ר"ר לקיום משאלות לבבם לטובה.

נהניתי ממה שכותבים שהחליטו להפריש מהכנסתם מעשר ושלא לדקדק ובמילא יהי יותר על מעשר, ומהנכון הי שיתחילו תיכף בזה, היינו לתת להשותף הוא הקב"ה תיכף על חשבונו איזה סכום נכון ובודאי ימהר זה בהמשכת הברכה והצלחה בעניניהם.

מוסגר פה מכי כללי לחג הגאולה הוא י"ט כסלו הבע"ל, אשר באם תוכנו נוגע הוא ליושבי אהל בד' אמות של תורה וד' אמות של הלכה, הרי על אחת כמה וכמה שהוא נוגע לבעלי עסק כמובן, אבל לפום גמלא שיחנא הרי ידוע המאמר דבעלי עסק הם שרואים השגחה פרטית בחיי היום יומיים במוחש יותר מאשר יושבי אהל. בברכת חג הגאולה והצלחה בעניניהם וכפתגם רבינו הזקן בעל השמחה שהקב"ה נותן ליהודים גשמיות והם עושים מהגשמיות רוחניות. המח' לבשו"ט.

ב

מוה"ר חיים . . ומוה"ר נחום: שלאף, לונדון.
שהחליטו להפריש מהכנסתם כו': ראה לעיל אגרת הקודמת.
מכ' כללי לחג הגאולה הוא י"ט כסלו: אג"ק ח"ח אגרת ב'רצב.
לפום גמלא שיחנא: כתובות סז, רע"א. וש"נ.
המאמר דבעלי עסק הם שרואים השגחה פרטית כו': ראה לקו"ד ח"א עב, סע"ב ואילך. אג"ק אדמו"ר מהווי"צ ח"ד אגרת א"כ (ריש ע' שלח — נעתק ב"היום יום" ז תשרי).
וכפתגם רבינו הזקן . . שהקב"ה נותן ליהודים גשמיות כו': ראה אג"ק שם ח"ב אגרת תצב (ע' רסה — נעתק ב"היום יום" כז טבת). ח"א אגרת ג'תשסט (ע' לד). רשימת "דברי ימי חיי אדמו"ר הזקן" (קה"ת, תשע"א) ע' ו (נעתק ב"היום יום" כז אלול).
המח': = המחכה.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ פינחס, הננו מוציאים לאור חלק רביעי ואחרון מהתוועדות חג הגאולה י"ב תמוז ה'תשל"א — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ קרח, חלק שני לש"פ חוקת, חלק שלישי לש"פ בלק).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

י"ט תמוז, ה'תשע"ו (ופרצה),

שנת הקהל

מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"
ברוקלין, נ"י.

Published and Copyright 2016 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5776 • 2016

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס "ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

הוספה

א

בי"ה. ט"ז תמוז תשי"ג
ברוקלין.

הרה"ח הוו"ח אי"א נו"נ כו' מוה"ר נחום שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מיום ב' העבר, בו כותב אשר בעתם ובזמנם קבלו את רשיון הממשלה אודות המכונות שהי' נדרשות להם, (ולפלא שלא הודיע עדי"ז אז, וכידוע מכתב כ"ק אדמו"ר הזקן בעל השו"ע והתניא שמתאונן על אשר אין מודיעים על דבר בשורות טובות וכו'), ומוסיף אשר עתה שותפו נמצא ג"כ בלונדון וגומרים ההכנות לפתיחת בית חרשת בפועל, ומבקש ברכה להצלחה.

הנה נודע המבואר בכמה ספרים בהענין דבכורים ותרומה כו' אשר זהו הוראה ג"כ בחיי היום יומיים שכל ענין צריך להתחיל מנתינת חלק להשי"ת, וכמו בנתינת בכורים שעושים זה מתוך שמחה וביד רחבה, ולכן לדעתי מהנכון שהוא ושותפו שיחיו יחליטו לתת מהריוח שיכניס העסק מעשר לצדקה כשרה, וכיון שאין צריך לדקדק בנתינת צדקה, הרי להוסיף על המעשר איזה פונט, וכשיתחילו עסקם בהחלטה כזו הרי בטוח הוא השותף השלישי הוא הקב"ה לקיים הבטחתו בתורתנו הקי' עשר בשביל שתתעשר.

כבקשתו, הנה כשאהי' על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר אקרא את הפ"י המוסגרים במכתבו והשי"ת יזכהו ויצליחו לבשר טוב בכל הנ"ל בהקדם. בברכת הצלחה.

נ"ב: בודאי למותר לעוררם אשר על שלשה דברים העולם (וגם האדם, עולם קטן בפ"ע) עומד על התורה על העבודה ועל גמילות חסדים (צדקה),

א

מוה"ר נחום: שלאף, לונדון.

מכתב כ"ק אדמו"ר הזקן .. שמתאונן .. בשורות טובות וכו': ראה אג"ק שלו אגרת קכו (ע' תכט).

בנתינת בכורים .. מתוך שמחה: ראה תבוא כו', יא ובפרש"י.

מהנכון שהוא ושותפו .. יחליטו כו': בהמשך לזה, ראה לקמן אגרת הבאה.

שאי"ן צריך לדקדק בנתינת צדקה: ראה ב"מ לג, א ובפרש"י. תניא אגה"ק סט"ז.

הבטחתו בתורתנו הקי' עשר בשביל שתתעשר: פ' ראה יד, כב. שבת קיט, א. וש"נ.

על שלשה דברים העולם .. עומד כו': אבות פ"א מ"ב.

האדם עולם קטן: תנחומא פקודי ג. ועוד.

מ. בהאמור לעיל יש מקום וענין מיוחד בהנוגע לנשי ובנות ישראל:

ובהקדמה — שבנוגע לענין ההפגנות הי' הדבר לפלא, היכן מצאו היתר לכך שנשים ובנות ישתתפו בהפגנות בראש כל חוצות, שהרי זה היפך סדר ההנהגה הראוי' מצד צניעות, ו"כל כבודה בת מלך פנימה"¹⁸¹, ועאכו"כ בהפגנה שנערכת בתערובות וכל הענינים הקשורים בזה וכו', ואין להאריך בדבר המצער.

ופלא גדול יותר — שמדובר אודות מוסדות שמתנהגים ע"פ התורה, ואעפ"כ, השתתפו בנות בהפגנות בחוץ. ובשלמא מה שאין פוצה פה ומצפצף — כבר רגילים לכך, אבל, גם מצד הנהלת המוסדות עצמם לא עשו מאומה; או שלא התערבו, או שאמרו שאין זה דבר גרוע, וזוהי דרישת השעה וכו'.

אמנם, במה דברים אמורים — רק בנוגע להפגנות; אבל בנוגע לפעולה האמורה לעיל אודות העזר והסיוע לעשרות משפחות שהגיעו משם — הנה לא זו בלבד שכיון שפעולה זו אינה קשורה עם זעקה ברחוב, נתינת "ראיונות" וכו', אלא עם ביקור בבתי המשפחות, יכולות גם נשים ובנות ליטול בזה חלק כמו האנשים, אלא אדרבה, כפי שרואים במוחש, שכאשר נשים ובנות מדברות עם עקרות-הבית של המשפחות שבאו משם, הרי הן פועלות הרבה יותר מכמו שהאנשים מדברים עם האנשים שבאו משם.

כאשר באה אשה או בת, ואומרת, שהיא נמצאת באותה מדינה שאל"י הגיעה עתה משפחה זו, והיא מתנהגת בדרך התורה והמצוה, ולא זו בלבד שזה לא קשה לה, אלא אדרבה: היא נהנית מזה, ומתגאה בכך — "על ישראל גאותו"¹⁸² — שהיא בת ישראל ומתנהגת כבת ישראל, וכך מתנהג הבית כולו, ומספרת זאת לכל בני' שבסביבתה ומשפיעה עליהם, הנה עי"ז שמדברת בדברים היוצאים מן הלב, ומראה דוגמא חי', אזי בשעתא חדא וברגעא חדא ביכלתה להפוך את המשפחה מן הקצה אל הקצה.

הן אמת שהסיבה לכך שעד עתה התנהגו באופן אחר היא בגלל שנישבו בין העכו"ם, אבל, כיון שחסרה להם הידיעה, ממשיכים להתנהג כמקודם, בחשבם שהנהגה זו די' גם במדינות הרווחה. ולכן, כשבאים ומספרים להם — ומראים להם דוגמא חי' — שעכשיו צריכים להתנהג

(182) שם סח, לה.

(181) תהלים מה, יד.

בחיי היום-יום ע"פ כל עניני התורה, כמבואר בשו"ע, ולעשות זאת מתוך שמחה וטוב לבב, ומדברים עמהם בסבר פנים יפות, ועוזרים להם בהמצטרך להם, אם כנשמתו ובגופו, בטרחתו, או בממונו — אזי פועלים גדולות ונפלאות.

וכאמור, בענינים אלו יכולות לפעול גם נשים ובנות, בדרך של צניעות, ואדרבה, ביתר שאת וביתר עוז מאשר האנשים.

וגדול שכתן — ובלשון הגמרא במסכת ברכות¹⁸³: "גדולה הבטחה שהבטיחן הקב"ה כו" — של הנשים שיעסקו בזה, ובאופן דמוסיף והולך, ולאח"ז יוכלו לומר "ראו גידולים שגידלנו" — בנוגע לפעולתן בבתיים ועל ילדים של אחרים, ובמדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שזהו כמ"פ ככה — יתוסף גם אצלן נחת יהודי תורני בנוגע לזרעא חייא וקיימא, בניס ובני בניס, ומתוך שמחה וטוב לבב.

מא. ובענין זה ישנה גם ההוראה האמורה לעיל מי"ב תמוז:

אין להתפעל כלל מה יאמרו המלעיגים, ומה יאמרו מאתיים מליון גוים שנמצאים מסביבו — כי כבר הראה י"ב תמוז, שכאשר לא מתפעלים כו', אזי נעשה אצל הגוים עצמם מעמד ומצב ש"הפה שאסרו", נותן אח"כ כח וחיזוק והתחזקות, ואדרבה: כפי שראו אז, שלא זו בלבד ששחחררו והניחו לצאת לבני-אדם, אלא כשאמרו שרוצים גם את ספרי החסידות — נתנו את כל ספרי החסידות, הספרים והכתבים, וכל תשמישי קדושה וכו', אפילו כלי כסף וכלי זהב שביניהם, ובאופן ש"לא תשאר פרסה"¹⁸⁴ מהענינים השייכים לד' אמות אלו, וכל זה נעשה ללא מניעות ועיכובים, כיון שנעמדו בתוקף שאי אפשר בלאה"כ¹⁸⁵.

ועאכ"כ כשמדובר אודות פעולות במדינות הרווחה, שמלכתחילה אין מניעות ועיכובים כלל — אין הדבר תלוי אלא ברצון של כל מי שיכול לפעול בזה, וכל אחד ואחת יכול לפעול בזה; צריך רק להחליט שהכוונה היא אליו, ובו הדבר תלוי, וביכלתו להכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, ע"י מעשה אחד, ועאכ"כ ע"י כמה וכמה פעולות.

וכאמור, אנשים יכולים לפעול בזה, ועוד יותר יכולות לפעול בזה נשים ובנות, ולעשות זאת מתוך שמחה, שפורצת גדר¹⁸⁶ — פריצת כל

ההוראה שהכינו, וכל המוסדות וכל הענינים, יתמלאו בכנים ובנות עוסקים בתורה ומצוותי, כולל גם הוריהם וזקניהם והסביבה כולה.

וזה ימהר עוד יותר שכל הבאים אחריהם יבואו בהקדם, בטוב הנראה והנגלה, וללא מניעות ועיכובים, וימצאו מן המוכן כל עניני תורה ומצוותי, כך, שיוכלו מיד להכנס בסדר החיים ע"פ תורת חיים ומצוותי עליהם נאמר "וחי בהם", ולעשות זאת מתוך שמחה וטוב לבב.

ויה"ר שיהי' זה בשעתא חדא וברגעא חדא, וכאמור לעיל, באופן של טוב הנראה והנגלה,

ועינינו תחזינה "בשוב הוי' את שיבת ציון"²²³, באופן ש"ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל"²²⁴, וכפי שמפרש רש"י²²⁵ לבן חמש למקרא: "הוא עצמו . . אוחז בידיו ממש איש איש ממקומו", ומוציאו מן הגלות — כולל הגלות שמצד יצרו הרע, ועאכ"כ גלות החיצוני, ומביא אותו מתוך שמחה וטוב לבב לארצנו הקדושה, "ביד רמה"¹⁶⁴, ובאופן ד"ואולך אתכם קוממיות"²²⁶, ואז יקויים היעוד²²⁷ "וישראל עושה חיל", ובקרוב ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון הכנה, ניגון ה"בינוני", ניגון אדמו"ר הזקן בן ד' הבבות (בבא הד' — ג"פ), "ניע זשוריצי כלאפצי", "כי אלקים יושיע ציון", "פרזות תשב ירושלים", "הושיעה את עמך", "צמאה לך נפשי", ו"ניעט ניעט ניקאָוואָ".

אח"כ הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה, וטרם צאתו התחיל לנגן "כי בשמחה תצאו".]

(226) בחוקתי כו, יג.
(227) פרשתנו (בלק) כד, יח.

(223) תהלים קכו, א.
(224) ישעי' כז, יב.
(225) נצבים ל, ג.

(183) יז, סע"א.
(184) בא יו"ד, כו.
(185) ראה גם שיחת י"ב תמוז תשכ"ח ועוד.
(186) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.
(187) סייט (תו"מ חנ"ג ע' 214). וש"נ.

קדושה — כמה וכמה נפשות (אינני מתכוין שיביאו בגשמיות, אלא שיביאו פירות שליחותם),

ותהי' הפעולה לעזור ולהטיב את המעמד ומצב של כמה וכמה קהלות ובתים בישראל, ואנשים ונשים בישראל, בנוגע ליהדות ולתורה ולמצוותי'.

וכל זה יוסיף כמה פעמים ככה במוחם ולבם, שיהיו "זכים" 216 אלף פעמים ככה" 217, ע"י הצדקה ברוחניות ובגשמיות — שלאח"ז תיתוסף הצלחה רבה ומופלגה בלימוד התורה לעצמם, בנגלה ובחסידות, וגם (כיון שהלימוד "מביא לידי מעשה" 218, הרי כשניתוסף בלימוד ניתוסף בדרך ממילא גם) במעשה שלאח"ז, ועד שנעשה גם בפועל "אלף פעמים ככה".

ויהי' קיץ מוצלח ושנה מוצלחת, ובמיוחד — בהנוגע לתורה ומצוותי', ומתוך שמחה וטוב לבב, ולמטה מעשרה טפחים, בכמות ובאיכות גם יחד.

* * *

מז. בהמשך להאמור לעיל (סל"ו ואילך) בנוגע ליהודים שעלו מארצות של מצור ושבי', ובפרט ממדינת רוסיה וכיו"ב, סמוכות ודומות לה — דובר כבר כמ"פ 219 שאלו שיצאו לראש ולראשונה הם בבחינת "הנצנים נראו בארץ" 220, שסללו את הדרך, וכמדובר לפני שנתיים 221 שיש לקוות לעלי' גדולה, כך, שגם המצב עתה אינו עדיין במלוא המדה, ובודאי יצליח השי"ת שיהי' יותר ויותר.

וגדול זכותם של אלו שעלו לראשונה — לארץ הקודש או לשאר ארצות — והכינו שם ד' אמות של תורה ותפלה ומצוות, ע"ד מ"ש 222 "ואת יהודה שלח גו' להורות לפניו גשנה", "לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה".

וימשיכו גם הם בעבודתם — להשתדל שבתיהם ימדרשו ובתי-

216 וע"י הלימוד (במוח) והעבודה (בלב) שלאחרי זה — בא בפועל שהתוצאות הן כמה פעמים ככה. ואם הלימוד והעבודה הם כדבעי — אלף פעמים ככה (כבפנים).
217 (217) תו"א א, ב. וראה לקו"ת לג"פ (ב, ד ואילך. אוה"ת בראשית (כרך ו') ע' 2052 ואילך) שהיינו אלף ממש ולא גוזמא קתני.

הגדרים, והעיקר — הגדרים שיש לו בעצמו מצד נפשו הבהמית ויצרו הרע, ש"המה ביקשו חשבונות רבים" 187, ואז מתבטלים כל הגדרים בנוגע להפצת היהדות בכלל והתורה ומצוותי' בפרט, ועד לפנימיות התורה, תורת החסידות.

ועד שמסיימים לבלות ולשרוף את גדרי וכתלי הגלות (כמאמר הידוע של בעל השמחה והגאולה 188), ואז יקויים היעוד 189 "קץ שם לחושך", שתסתיים הגלות — "דאלאי גלות", ותתחיל אתחלתא דגאולה, והגאולה הכללית האמיתית והשלימה, ע"י משיח צדקנו, למטה מעשרה טפחים, בקרוב ממש.

* * *

מב. כרגיל מידי שנה בשנה — עורכים גם "מגבית" עבור "קופת רבינו" 190, וכל הרוצה רושם גם שמו ושם אמו, כדי להזכירו על הציון של בעל השמחה והגאולה, וכל המרבה וכל המוסיף — מוסיפין לו בגשמיות וברוחניות.

ובנקודה הפנימית — להמשיך מגאולת נשיא דורנו בנוגע לגאולה הפרטית של כל אחד ואחת בכל עניניהם,

וזו תהי' הכנה והקדמה קרובה וכלי ממש לגאולה הכללית, גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

* * *

מג. י"ב תמוז קשור עם תקופת תמוז, וכפי שנקבע הסדר — מתחילים אז הימים שנקראים "ימי החופש", כיון שמפני חוקי המדינה וכו' נסגרים אז בתי-הספר, ובמילא נקבע כן גם בכמה בתי-ספר שהיו צריכים להיות פתוחים במשך כל מעגל השנה, להיותם קשורים עם התורה שהיא נצחית בכל יום ובכל עת ובכל שעה.

וכמדובר כמ"פ 191 ובארוכה שהמושג של "חופש" ו"הפסק" שייך רק בענין שהוא דבר הטפל, ולא בהעצם, וכמו בנוגע לחיי האדם, שלא שייך לומר שיהי' ענין של חופש והפסק ח"ו בחיים, שאז מתבטלת מציאותו; ומזה מובן, שהענין של "ימי החופש" הוא רק מהלימודים

187 (187) קהלת ז, כט.
188 (188) ראה אג"ק שלו ח"ו ע' שעב (נעתק סמ"ד (תו"מ חלק ע') . וש"נ.
189 (189) "ב"היום יום" בתחלתו).
190 (190) ראה גם שיחת י"ב תמוז דאשתקד
191 (191) ראה גם שיחת י"ג תמוז תשכ"ט
189 (189) איוב כח, ג.
118 (118) ו"ש"נ (תו"מ ח"ו ע' 118).

והעסקים שהם ענין של טפל ועראי, שאינם נוגעים לחיות ובריאות האדם, ועאכו"כ שאינם נוגעים לעצם מציאות חיי ובריאות האדם.

אבל אעפ"כ, כשיש שינוי בעניני העולם, מוכרח להיות גם שינוי בתורה — שהרי לולי זאת לא הי' יכול להיות שינוי בעולם, דכיון ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא" (כנ"ל סט"ז), הנה כשיש איזה מציאות בעולם, שינוי בעולם, הרי זו הוכחה שישנה מציאות זו ושינוי זה בתורה. ועכצ"ל, שבנוגע לתורה ומצוותי' מתבטא השינוי של ימי החופש להיפך:

במשך כל ימי השנה — הנה מצד חוק המדינה, גזירת המדינה או מנהג המדינה, מצד מה יאמרו הבריות והמלעיגים וכו', עוסקים במשך כו"כ שעות בענינים שאינם תורה ומצוות; לא ענינים שהם היפך התומ"צ ח"ו, אבל ענינים שהם בגדר "דברי הרשות", ואינם בגדר ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים"¹⁹² (כיון שהלימוד הוא בגלל שזהו מנהג המדינה, או כדי למלאות תאוות ורעבון גופו, ללא כוונה נוספת בזה, שאז הרי זה ענין של קליפת נוגה, כמבואר בתניא¹⁹³), ועאכו"כ שאינם בגדר של "בכל דרכיך דעהו"¹⁹⁴ (לא רק "לשם שמים", שלאחרי זמן יבוא מזה ענין של "שמים", אלא יתירה מזה, שבשעת מעשה יש בזה תוספת ידיעה באלקות, תורה ומצוות¹⁹⁵) — שבי' ענינים אלו ("כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו") הם בדברי הרשות, אבל בנדו"ד לא מדובר אודות גדרים הנ"ל.

אך כשבאים ימי החופש, שאז משחררים אותו מהכפי' של מנהג חוק או גזירת המדינה — אזי צריך להיות אצלו שינוי בנוגע ללימוד התורה, שכל הזמן שנעשה פנוי מעניני הרשות בגלל החופש, הרי הוא מקדיש אותו — עושה ממנו דבר קדוש — שיהיו אצלו שעות של לימוד תורה וקיום המצוות ועד לקיום המצוות בהידור.

מד. ובפרטיות יותר:

בדרך כלל, רצונו של הקב"ה, שמבלי הבט על גזירת המדינה שצריך לעסוק גם בשאר החכמות, ידעו סוכ"ס שתורת משה היא "חיינו", ואילו שאר החכמות הם — כשמם — חכמות חיצוניות, ענין חיצוני, עראי וטפל.

ובכן: בכל ימות השנה יש צורך בהתבוננות בענין זה, כיון שבאותו

(192) אבות פ"ב מ"ב.

(193) פ"ז.

(194) משלי ג, ו.

(195) ראה לקו"ש ח"י ע' 104. וש"נ.

ועי"ז פועלים את החופש הכללי מהגלות הכללי, ע"י הגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

* * *

מו. בקשר ובהמשך להאמור לעיל, הונהג²¹⁰ מכר"כ שנים²¹¹, שבימי החופש (מעניני רשות²¹²), יסעו שלוחים לבקר בני" במושבותיהם, ועד אפילו בפניות רחוקות, ולדבר עמהם דברי התעוררות בהנוגע לעניני יהדות, ועניני לימוד התורה וקיום מצוותי' וכו'.

ויהי רצון שבשנה זו יתוסף במספר השלוחים בכמות ובעבודת השלוחים באיכות — כמה פעמים ככה;

שיהי' חופש אמיתי מכל הענינים המבלבלים, ותיתוסף הצלחה רבה ומופלגה בהשליחות, להביא את דבר הוי' — נגלה תורה (גופא דאורייתא²¹³) ופנימיות התורה (נשמתא דאורייתא²¹³) — בכל מקום ומקום שנמצאים בני", ויפעל דבר הוי' פעולתו, ש"עצת הוי' היא תקום"²¹⁴, מבלי הבט על "רבות מחשבות בלב איש"²¹⁴ — מה שצריכים לעשות ואיך שצריכים לעשות — "תקום" "עצת הוי'", וכמבואר בספרים אריכות ההסבר בזה²¹⁵,

וישובו משליחותם עם בשורות טובות, ויביאו עמהם ניצוצות של

מחוייב בתמידות, ורק במתים חפשי (וראה שבת ל, א. ברכות יח, א). — ולהעיר אשר עסק התורה עיקר הוא בני"ע (תניא פמ"א נח, סע"א) מגמרא** וזוהר) ולאחר תהה"מ (ראה אגה"ק סו"ס כו).

(213) זח"ג קנב, א.

(214) משלי יט, כא.

(215) ראה פיה"מ להצ"צ (דרמ"צ ח"ב) עה"פ (אוה"ת על סידור ע' צ). וש"נ.

מ"ח) — היינו משום שמשך זמן זה עדיין נמצא בו החיות שקיבל מהמים לפני הפרישה. וג"ז נקרא מיד (ראה טנהדרין לח, א: "שיכנס למצות (שבת) מיד", אף שבשעה ה' עמד על רגליו (שם ע"ב). והאריך בזה בשד"ח כללים מע' מיד).

** ולא דוקא יחידי סגולה כרבה בר נחמני ודכוותי' (ב"מ פו, א) — כדמוכח ביבמות (צו, ב) ושם ובתוס' (שם) ובכ"מ.

(210) סעיף זה הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידית), ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"ח ע' 363 ואילך.

(211) ראה גם

(212) דמלימוד התורה אאפ"ל "חפשי" (ח"ו). וראה שו"ע אדה"ז או"ח סי' קנה סעי' א. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"ד ובכ"מ. ואדרבא, "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בת"ת" (אבות פ"ו מ"ב). יתרה מזו: "היא חייך ואורך ימיך" (נצבים ל, כ) — ובחיות האדם הרי אאפ"ל הפסק קל אפילו. וראה ע"ז (ג, סע"ב. וראה זח"ג מב, א. רעח, ב) "מה דגים שבים וכו' אף בני"א כיון שפורשין מרב"ת ומן המצות מיד* כו".

(* ואף שדג הפרוש מן הים משך זמן קצר יכול לחיות כשיחזירוהו אח"כ למים, ולא עוד אלא שגם לאח"ז חי הוא (ראה עוקצים פ"ג ועד"ז בנוגע לכללות המצות, דכאו"א

לאנשים היא "עבודת פרך"]. שלכן, כשיהודי צריך לעשות ענין של "רשות", ועאכו"כ ענין שאינו כרצון הבורא, הרי זה אצלו "עבודת פרך" (גם אם אינו יודע זאת בשכלו), כיון שזהו היפך טבעו, כמ"ש הרמב"ם²⁰⁴ שכל אחד מישראל רוצה לקיים רצון הבורא, אא"כ יצרו אנסו, ואז אין זו המציאות שלו ("דאָס איז ניט ער..."), ואילו המציאות והענין שלו הוא — שרוצה להתנהג כרצונו של הקב"ה, ומהו רצונו של הקב"ה — לימוד התורה באופן ד"והגית בו יומם ולילה"²⁰⁵, וקיום המצוות באופן ד"וחי בהם", והיינו, שבכל רגע שהוא "חיי", הרי זה "בהם" — במצוות התורה; וכאשר צריך להתנהג באופן אחר — אם מצד אונס, הכרח, נסיון או גזירה וכו' — הרי זה אצלו מעמד ומצב של "עבודת פרך", היפך טבע נפש האלקית שהיא "חלק אלקה ממעל ממש"²⁰⁶. ונמצא, שבימי החופש משחררים אותו מ"עבודת פרך"!

וכל זה — לא רק בנוגע לילדים, שיהיו במשך כל היום כולו בסביבה ובד' אמות של תורה ותפלה, כיון שהמדינה עצמה משחררת אותם מכל ענינים של "רשות", אלא הכוונה היא גם בנוגע להורים, שישאו "קל וחומר" מילדיהם: אם הילד או הילדה, שהם צעירים ממנו, מנצלים את חדשי הקיץ ללמוד יותר — עאכו"כ בנוגע לעצמו, שלהיותו מבוגר יותר צריך להיות פיקח יותר, שהרי התורה אומרת ש"רוב שנים יודיעו חכמה"²⁰⁷, הרי בודאי שצריך להוסיף כמ"פ ככה.

ועאכו"כ כשנזכר שהילדים מסתכלים על הנהגת ההורים ולומדים ממנה (מרצונם או שלא מרצונם), ולכן, כאשר יוסיף בלימוד התורה, ובלשון חז"ל²⁰⁸: "אם הי' רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים, לשנות פרק א' ישנה ב' פרקים", הרי זה יפעל גם על הבנים, וכן על בני בנים, ועל כל הסביבה, כך, שעיי"ז שמוסיף פרק או דף אחד, יתוספו כו"כ פרקים ודפים אצל ילדיו ומושפעו — בודאי שעליו לנצל את ימי החופש שלו כדי להוסיף בלימוד התורה וקיום מצוותי' כמה פעמים ככה, ועיי"ז יתוסף גם בבריאות הגוף כפשוטה, שיהי' קיץ בריא.

ובאופן כזה ממשיכים את ה"חופש" גם בשאר עשר חדשי השנה, שגם אז תהי' הנהגתו באופן ש"תורתך קבע ומלאכתך עראי"²⁰⁹, כדת הניתנה לכל אחד אחד בהלכות תלמוד תורה (כמדובר ומבואר בכ"מ),

208 ויק"ר רפכ"ה. הובא בתניא אגה"ת ספ"ט (מתדב"א).

209 רמב"ם הל' ת"ת פ"ג ה"ז.

204 הל' גירושין ספ"ב.

205 יהושע א, ח.

206 תניא רפ"ב.

207 איוב לב, ז.

יום שלומד תורת משה, הרי הוא לומד, להבדיל, תורה של חכמות חיצוניות, ולכן צריך להתבונן שעל לימוד זה מברך "אשר בחר בנו כו'", ועל לימוד זה אינו מברך וכו'.

אך עדיין מביאים לו ראי' לסתור¹⁹⁶:

זה שלומד עמו חכמות חיצוניות — מקבל משכורת כפולה ממה שמקבל זה שלומד עמו, להבדיל, תורת ה'. ומזה מוכח שזהו דבר חשוב יותר! ...

ועוד זאת, שבלימוד חכמות חיצוניות, כשעובר בחינות ומקבל ציונים טובים — מפרסמים זאת בעיתונים, וטופחים על שכמו וקונים לו מתנה — מכונית וכיו"ב; ואילו כשמשנן מאות דפי גמרא בעל-פה, ומתמיד בלימודו ללמוד שעות נוספות מחוץ לסדרי הישיבה, נגלה דתורה או פנימיות התורה וכו' — אין פוצה פה ומצפצף... אף אחד לא טופח על שכמו, ואף אחד לא קונה לו מכונית... ועאכו"כ שלא מפרסמים אודותיו בעיתונים! ...

והרי עדיין לא הגיע לדרגא שענין זה לא יתפוס מקום אצלו! — גם הענין ש"אל יבוש מפני המלעיגים"¹⁹⁷ הוא "דרגא" בעבודה, ועאכו"כ שענין זה לא יתפוס אצלו מקום לגמרי, הרי זו דרגא שקשה יותר להגיע אלי'!

ובמילא, כשמסבירים ומוכיחים לו שתורת משה היא "חיינו", ואילו על חכמות חיצוניות אומרים "להבדיל"... — שואל לפי תומו:

אם כן הוא — הנה הראשי-ישיבה או המלמד שלומד עמו תורת משה, צריך ליתן לו "מלא ביתו כסף וזהב"¹⁹⁸; ואילו זה שלומד עמו ענין חיצוני, שאינו אלא עראי וטפל כו', צריך ליתן לו רק "שיריים" מה"שכירות" של המלמד. וכאשר שואל מה נעשה בפועל — רואה שהמציאות אינה באופן כזה!

וכאשר שואל את אביו — אם הוא שייך לשטח ההוראה — מדוע בחר לעסוק בלימוד חכמת חיצוניות במקום להיות מלמד בתלמוד-תורה, ישיבה קטנה או ישיבה גדולה? עונה לו אביו — בפשטות ובתמימות — שהוא צריך כסף עבור ההוצאה... ולכן עוסק בענינים אלו, בידעו שישלמו לו סכום המתאים, בעתו ובזמנו, משא"כ בתלמוד-תורה ו"חדר"

196 ראה גם תו"מ ח"מ ע' 322. וש"נ.

197 ראה שו"ע אדה"ז או"ח בתחלתו. יג.

וש"נ.

198 לשון הכתוב — בלק כב, יח. כד,

ואפילו ישיבה גדולה — אינו יודע אם ישלמו לו בעתו ובזמנו, ואפילו אם כן — תהי"ה "משכורת" רק מחצה או שלשת-רבעים, ואין זה מספיק להוצאת מחייתו ופרנסת בני ביתו!

ועל זה שואלים הילד או הילדה — הא גופא קשיא: מדוע המציאות היא באופן כזה?!... — אתה אומר לי שהתורה היא "חינוך ואורח ימינו", ואתה בעצמך מקדיש את שעותיך ללמד (ילד יהודי או להבדיל אינו יהודי) חכמות חיצוניות שאינם אלא דבר הטפל, במקום לעסוק בפרנסה באופן ששעותיך יהיו מוקדשים ללימוד התורה!?

ובכן: כל השקו"ט הנ"ל שייכת כל זמן שעדיין לא הגיעו ימי החופש; אבל כשבאים ימי החופש — הנה גם כשחיים בארה"ב ובמדינות כיו"ב שמצד חוק וגזירת או מנהג המדינה עוסקים במשך עשרה חדשים בשנה בלימוד חכמות חיצוניות ביחד עם לימוד תורת משה, להבדיל, הציל הקב"ה בחסדו הגדול וקבע את מנהג המדינה באופן ששני חדשים נותנים לרשותו, ומשחררים אותו מה"עול" של פרעה מלך מצרים ושריו, מדינה קשה וגזירות קשות כו' [אלא שהקושי הוא באופן של "פה רך"⁵⁹, שהרי זו מדינת הרווחה שאין בה כפי' והכרח...], כך, שבשני חדשים אלו, אין מי שמכריח אותו מה לעשות עם בנו או בתו, או מה לעשות בעצמו בזמן שהתפנה מהמשרה שעוסק בה כל עשר חדשי השנה.

אלא כיון שרצונו של הקב"ה שכל ענין יהי' בבחירתו החפשית, "ובחרת בחיים"¹⁹⁹ — נותנים לו ברירה:

ביכלתך לנסוע ל"נאות דשא", לשכב על הדשא ולהסתכל על מעופת הציפורים... ולחלום על ענינים של מה-בכך, ולחשוב שאתה נח כדי שלקראת תחלת שנת הלימודים הבאה יהי' לך כח לעסוק בפרנסתך, — וכידוע אריכות הסיפור (שכבר נדפס²⁰⁰) מאדמו"ר מהר"ש בנוגע לחילוק שבין יהודי לאינו יהודי, להבדיל, שקרא לגוי ושאל אותו: בשביל מה אתה חי, והשיב: כדי שיוכל ליהנות מכוסית יי"ש ("א גוטן טרונק בראָנפן"), וכדי שיוכל להשיג כוסית יי"ש עליו להתייגע בפרנסתו כו'; ואח"כ קרא ליהודי ושאל אותו: בשביל מה אתה חי, והשיב: כדי שיוכל לקיים רצון הבורא ע"י ענין של תורה ומצוה כו', והפטיר באנחה... (בהיותו מסופק אם אכן יוצא ידי חובתו) —

(199) נצבים ל, יט. 121. קובץ מכתבים לתהלים אהל יוסף יצחק (200) לקו"ד ח"ג תכא, א ואילך. סה"ש ע' 216 ואילך. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ז ע' 139. תש"ג ע' 72 ואילך. תש"ד ע' ע' עא ואילך.

או שיש לו ברירה שני' — שבכל מקום שבו יהי' במשך החדשים שעומדים לרשותו, בנאות דשא או בעיר וכיו"ב, יעסוק בלימוד התורה מן הבוקר עד הערב, חוץ מזמני האכילה ושתי' ושינה, ע"פ תורה, ע"פ שו"ע, מצד החיוב "ונשמרתם מאד לנפשותיכם"²⁰¹, שיהי' לו גוף בריא שיהי' מוכן לעבודתו ית' ללא בלבולים, ובלשון הרמב"ם²⁰²: "היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא", כדי שיוכל ללמוד תורה להתפלל ולקיים מצוות, ללא בלבולים.

עשר חדשים בשנה — מבלבלים אותו; אבל בשני חדשים אלו נותנים לו "חופש" ("וואַקיישאָן") מעול פרעה ועול מצרים, כדי שיוכל להקדיש אותם — מתוך שמחה וטוב לבב — ללימוד התורה ולקיום המצוות ובהידור, כולל גם הידור בלימוד התורה, ועאכו"כ בנוגע לחינוך הבנים והבנות.

ושלא כדעת הטועים, שכיון שהילדים התעיפו במשך עשר חדשים בשנה, צריכים לתת להם לשחק. — ילד לא מבריא ממשחקים, שכן, "אדם לעמל יולד"²⁰³, אלא שצריך להיות בזה "סדר" — שלצורך בריאות הגוף צריך לאכול (מאכלים בריאים) ולשתות בזמני האכילה ושתי', ולנוח בזמני השינה, אבל לאח"ז, הנה דוקא היגיעה בלימוד התורה וקיום המצוות מבריא אותו, לא רק בנשמתו, אלא גם בגופו.

מה. וזהו כללות הענין של ימי החופש — תמורת זה שבמשך עשר חדשים בשנה אין ברירה ומוכרחים להשקיע ריבוי שעות עבור לימודי חול, נתן הקב"ה הצלה רבה במשך חדשיים, שבהם נפטרים לגמרי מלימודי חול ומאלו שמלמדים אותם, ויכולים לשהות במשך כל הזמן בד' אמות של תורה, ד' אמות של הלכה וד' אמות של תפלה, וכאשר טוענים שמזג האויר חם ולא נוח כו', יש אפשרות שיהי' זה ב"נאות דשא" (כפי שנקרא בעולם בשם "דאָטשע"), אבל באופן שיהי' שם לימוד התורה וקיום המצוות כפי שהוא בזמני החופש מכל ענינים המבלבלים, ועאכו"כ מהבלבול של חכמות חיצוניות.

ולכן יש להבהיר ולפרש בפשטות, שלא לחשוב שב"ימי החופש" צריכים פחות ללמוד ופחות להתייגע וכו';

"חופש" הוא מענינים המבלבלים, ומענין שלאמיתתו הוא "עבודת פרך" להיותו היפך טבעו [כאמור לעיל (סי"ד) שמלאכת נשים

(201) ואתחנן ד, טו. וראה ברכות לב, (202) הלי' דעות רפ"ד. סע"ב ובחדי"ג מהרש"א שם. (203) איוב ה, ז.